

me području, usmjerenih jedino na razvoj i ostvarenje habsburških ciljeva, ipak nalazi u njegovoj knjizi te da je time potraga za odgovorom, jednim dijelom, završena.

Na samome kraju knjige autor je priložio popis izvora i literature.

Ovom sadržajno kratkom knjigom Matanović je nastojao približiti svijet krajišnika u jednome dijelu Vojne krajine – Brodskoj pukovnji. Kompleksno pitanje življenja u društveno-političkome kompleksnom razdoblju i stvaranje novoga društveno-političkog sustava Matanović je analizirao kroz svakodnevicu stanovništva u kojoj je vidljiv utjecaj novoga razdoblja. Njegovo nastojanje detaljnijega prikaza života krajišnika rezultirao je ovom kratkom, ali inspirativnom knjigom koja je odličan pokazatelj daljnjih mogućnosti istraživanja slavonske svakodnevice.

Marta Husić

Hercegovina. Časopis za kulturno i povijesno naslijeđe, godina XXVI., broj 1 (26) (2015), 358 stranica

U izdanju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru i suizdanju Hrvatskoga instituta za povijest godine 2015. izišao je novi broj časopisa *Hercegovina*. Iako je osnovan 1981. godine i zamišljen kao godišnjak, ovaj broj (nakon četverogodišnje stanke) s novim uredništvom i izgledom naslovnice (stilizirani grb obitelji Kosača) predstavlja svojevrsni novi početak. Časopis sadrži dvanaest radova u cjelini *Članici* (7-323) i šest prikaza u cjelini *Recenzije i prikazi* (325-355).

Prvi rad u časopisu opsežna je studija Mladena Ančića pod naslovom *Od zemlje do Kraljevstva. Mjesto Bosne u strukturi Archiregnuma* (9-88). Na temelju znatne arhivske građe te kritičkim pristupom i metodologijom korištenom u ranijim interpretacijama drugih autora koji su se bavili ovim pitanjem Ančić nastoji ustvrditi odnos Bosanske ba-

novine, odnosno Kraljevine, s Ugarsko-Hrvatskim Kraljevstvom. Analizira se značenje riječi *zemlja* u onodobnim prilikama, odnos središta i periferije, istražuju se okolnosti nastanka ugovora koji osvjetljaju te odnose te "slike u glavama," odnosno način na koji su Bošnjani vidjeli svoje kraljevstvo u sustavu *Archiregnum Hungaricum*. Autor na osnovi toga zaključuje kako je Bosna ostvarila zaseban razvitak i širenje svoga teritorija, međutim, sve u okviru veće političke cjeline Ugarsko-Hrvatskoga Kraljevstva.

Ivica Puljić istražuje turbulentnu prošlost Trebinjsko-mrkanske biskupije u radu *Sedam stoljeća otoka Mrkana u naslovu trebinjskih biskupa* (89-114). Od osnivanja Trebinjske biskupije u 10. stoljeću i progona na otočić Mrkan u 14. stoljeću prati se geneza naslova biskupije te prilike koje su se u njoj odvijale ovisno o odnosu s Dubrovačkom Republikom i njezinom nadbiskupijom, srpskim vladarima te za osmanske uprave.

Milko Brković radom *Ludovik I. Veliki (1342.-1382.) u srednjovjekovnim ispravama bosansko-humskih vladara* (115-134) prikazuje odnos bosanskih banova i kraljeva prema ugarsko-hrvatskome suverenu. Autor iznosi isprave, ponajviše one Tvrtka I., kojima se ukazuje na ovisnost njegova položaja o Ludoviku kao i Tvrtkove ideje o nasljedstvu hrvatske krune sudeći po sadržaju onodobnih isprava.

Narativ o bitki kod Dubice 1513. godine iz Životopisa Petra Berislavića fikcionalna je priča rezultat je istraživanja Miroslava Palamete (135-152) u kojemu u prvi plan stavlja analizu narativa bitke koja se opsegom ističe u *Životopisu*. Za razliku od dosadašnjih interpretacija, koje su se primarno bavile pitanjem autorstva toga djela a ne njegova sadržaja, Palameta na temelju povijesnih izvora, analizom opisanoga prostora bitke u stvarnosti te karakterom priče zaobilaznim putem rješava nedoumicu o predlošku koji je poslužio pri stvaranju *Životopisa*.

Na temelju popisnih deftera između godine 1468. i 1477. Dijana Pinjuh analizirala

je demografsko stanje na području Mostara pod osmanskom vlašću radom *Nahija Mostar u svjetlu prvih osmanskih popisa* (153-164). Autorica prikazuje razmjere depopulacije, ali i nastojanja osmanskih vlasti da povlasticama privuku stanovništvo i nasele opustošene prostore.

Pokušaj habsburških vlasti da se obrazovanjem bosanskohercegovačkih mladića u inozemstvu stvori svećenički kadar neovisan o franjevcima i pokušaj osnovati rezidencijalna biskupija na prostoru provincije Bosne Srebrne, u očekivanju pobjede vojske Josipa II. nad Osmanlijama i pripreme priključenja Bosne na crkvenom planu, Rudolf Barišić obrađuje u radu *Školovanje Jure (fra Petra) Kordića* (165-185). Na Kordićevu primjeru, koji, iako uspješno završava studij, ipak ulazi u franjevački red i ostvaruje zapaženu službu u franjevačkoj provinciji, autor razmatra neuspjeh takve habsburške politike.

Robert Jolić prilogom *Zarazne bolesti u Hercegovini u doba turske vladavine* (187-213) na temelju rijetkih očuvanih matičnih knjiga te ostalih izvora i literature prikazuje razmjere smrtnosti katoličkoga stanovništva prvenstveno uzrokovane kugom.

Austrougarske utvrde u Hercegovini predstavlja Manuel Martinović (215-250). Uz prikaz nastojanja austrougarskih vlasti za modernizacijom i izgradnjom obrambenih objekata na drugim područjima diljem Monarhije Martinović prikazuje tri linije obrane u Hercegovini s posebnim osvrtom na gradove i utvrde druge obrambene crte (Kalinovik, Ulog-Obrnja, Nevesinje i Stolac) prema crnogorskome bojištu. Uz rad prilaže i brojne fotografije utvrda.

Slijedi rad Ivica Glibušića *Inicijativa za autonomiju Hercegovine s ciljem slabljenja Radićeva utjecaja na skupštinskim izborima 1925. godine* (251-264). Opisane su okolnosti u kojima su se odvijali izbori te sučeljavanja Hrvatske republikanske seljačke stranke i Hrvatske pučke stranke za zastupanje Hrvata u Bosni i Hercegovini.

Vladimir Geiger autor je rada *Skica za povijest Nijemaca i Austrijanaca u Bosni i Hercegovini, s posebnim osvrtom na njihovu sudbinu tijekom Drugog svjetskog rata i u poraću* (265-297). Kao što i sam naslov sugerira, rad prati povijest Nijemaca od doseljavanja za austrijske okupacije i njihova okupljanja u svrhu očuvanja identiteta pa sve do ratnih godina. Na osnovi brojnih bibliografskih jedinica inozemne provenijencije te arhivske građe prikazan je put *folksdojčera* od preseljavanja zbog izloženosti partizanskim napadima za NDH do progona, prisilnoga boravka u logorima te oduzimanja imovine koncem Drugoga svjetskog rata i u komunističkoj vladavini.

Unatoč tome što su izgorjele u požarima, Marinko Marić radom *Matične knjige župe Dubrave 1706.-1946.: izglubljeni svjedoci naše prošlosti* (299-310) pokušava rekonstruirati prošlost župe Dubrave i njezinih matičnih knjiga temeljem arhivskih podataka te intervjua sa svjedocima požara.

Posljednji rad cjeline *Članci* jest *Novi pristup poetsko-likovnom opusu Vlade Puljića* (311-323) autorice Barbare Martinović. Semiotičkom analizom autorica je interpretirala neke upečatljive znakove iz zbirke *Veliki čempres* i likovna ostvarenja. Zaključuje da se pristupom koji ne odvaja njegovo pjesništvo od likovnoga stvaralaštva može mnogo bolje razumjeti autorov opus.

Cjelina *Recenzije i prikazi* sadrži prikaze dviju knjiga, zbirke pjesama, izdanja periodike te dvaju zbornika radova održanih na znanstvenim skupovima.

Područje povijesti, demografije, kulture i materijalne ostavštine koje radovi ovoga časopisa istražuju kao i rezultati koje iznose mogu biti zanimljivi stručnoj javnosti, ali i svakome znatiželjniku. Možemo očekivati da će ponovno pokrenuti časopis *Hercegovina* širokim spektrom tema koje obrađuje i u budućnosti utjecati na bolje razumijevanje bosanskohercegovačkoga povijesnog prostora i procesa unutar njega.